

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Soru Cevap FED Niye Faiz Artırımına Gitti?

Soru:

15 Mart 2017'de ABD Merkez Bankası (FED) Başkanı Janet Yellen, Federal Açık Piyasa Komitesi toplantısının ardından politika faizini 25 baz puan artırıldığını açıkladı. Bu, üç ay içinde ikinci faiz artışıdır. Ayrıca Yellen, 2017 için iki faiz artışı planı olduğunu da belirtti... Faiz artışının, ekonominin iyileştiği anlamına geldiği bilinmektedir. Oysa Amerikan ekonomisi hâlâ krizlerle boğuşuyor. Bunu nasıl açıklayabiliriz? Teşekkür ederim.

Cevap:

2008 yılındaki finansal krizin ardından Amerika'da faiz oranları 0-025 bandına düşürülmüştü. Aralık 2015'e kadar da bu şekilde devam etti. Aralık'ta Yellen, 2016 için dört faiz artışı olacağını söylemişti. Ancak olmadı, sadece yılsonunda bir faiz artışı oldu. Faiz artışı ve düşürülme nedenlerini anlamak için aşağıdaki hususları hatırlatmak isteriz:

1- Pratikte ABD hazine tahvilleri satışıyla belirlenen faiz artışının amacı, para politikasını belirlemek, özellikle Amerikan piyasalarındaki likidite durumunu öğrenmektir. Bu iki ana nedenden ötürü zaruridir:

- Yüksek faizler nedeniyle piyasalarda oluşan para kıtlığı, ekonomik büyümeyi yavaşlatır. Çünkü yüksek faiz oranlarından ötürü insanlar bankalardan kredi almazlar.
- Düşük faizler nedeniyle piyasalarda oluşan para fazlalığı da enflasyona yol açar. Çünkü düşük faizler nedeniyle krediye olan talep artacağı için piyasalarda arz fazlalığı olacaktır.

2- Yellen, 2008 yılında Amerika'da başlayan ekonomik durgunluğun sona ermiş ve ekonomik büyüme göstergelerin iyileşmesi nedeniyle 2015 yılından beri faiz artışı çağrısında bulunmaktadır. Zira Yellen'e göre şuan yapılacak faiz artışı enflasyondan sonraki faiz artışından çok daha iyidir. İşte bu, Yellen'in faiz oranları artışındaki ekonomik felsefesidir...

3- Bu argüman hiç de ikna edici değil. Çünkü Amerikan ekonomisi hâlâ zayıf. Ancak ABD hatta Batının para politikası, politikacıların inisiyatiflerine bağlıdır. Öyle sanıldığı gibi salt ekonomik faktörlere dayalı değildir. ABD Merkez Bankası kararlarının hükümet politikasından bağımsız olduğu da sadece bir varsayımdır. İşin aslı şudur, faiz oranları ile ilgili alınan kararlar tamamen politiktir. Siyasi ve ekonomik talepler doğrultusunda seyrederek. Çünkü yedi kişilik FED Governörler Kurulu, 14 yıllığına ABD Başkanınca atanır ve Senato tarafından onaylanır. Yine Governörler Kurulu Başkanı ve Yardımcısı da ABD Başkanı tarafından dört yıllığına atanır. ABD Başkanının isteği doğrultusunda görev süresi içerisinde yeniden atanabilirler.

4- Pratik açıdan ise ABD para politikası, yerel ve küresel olmak üzere iki siyasi faktörün etkisi altındadır:

- Yerel açıdan ABD başkanları, seçim zamanında ekonomik büyümenin güçlü olmasını arzulurlar. Çünkü güçlü ekonomi, yeniden Başkan seçilmelerine veya partisinin başkan adayı olmasına yardımcı olur.

- Küresel açıdan ise Amerika, diğer ülke ekonomileri ile rekabet içindedir. Şu aralar dünya ekonomisi, 2008 yılındaki küresel durgunluk nedeniyle hâlâ zayıftır. Avrupa ve Japonya'da faiz

oranları yaklaşık sıfır düzeyindedir. ABD’de de yapılacak faiz artışı, büyük fonların Amerika’ya akmasına yol açacaktır. Bunun da diğer ülke ekonomileri üzerinde yıkıcı etkileri olabilir!

5- Şuan ABD’deki faiz artışının, geçtiğimiz yıl kadar olmasa da, diğer küresel ekonomiler için acı verici etkileri olacaktır. 9 Mart 2017’de New York Times gazetesi, Avrupa ile ilgili şu değerlendirmede bulunmuştur: *“Resmi bir faiz artışı, yıllarca hayal olabilir. Avrupa Merkez Bankası, faiz oranı göstergelerini değiştirmedir. Önümüzdeki Nisan’dan itibaren düşük düzeyde de olsa yılsonuna kadar devlet ve şirket tahvilleri satın alımı için teşvik edici önlemlere devam edeceğini”* söyledi.

6- Çin, FED faiz artışının amacının Avrupa üzerinde baskı yapmak ve fonları ülkeye çekmek olduğunu farkında. Bu yüzden Çin, Amerika’daki yüksek faiz oranları nedeniyle Çin paralarının kaçışını önlemek ve Avrupa fonlarını ülkeye çekmek için Amerika ile eş zamanlı olarak faiz artışına gitti. Çin, hemen ABD kararı sonrasında faiz oranlarını artırmak zorunda kaldığını açıkladı. 16 Mart 2017 tarihinde Bloomberg sitesinde, *“Çin Halk Bankası, FED ile eş zamanlı olarak borçlanma maliyetlerini artırıyor.”* başlıklı yayınlanan bir rapora göre, *“Çin Merkez Bankası borçlanma maliyetini arttırdı. Çünkü bu artış, istikrarlı bir ekonomi ve fabrika reflasyonu sıkılaştırma politikasında FED’i takip etmesine olanak verecektir.”*

Özetle FED faiz artırımının nedeni, ABD ekonomisinin iyileşmesi değil, ülkelerindeki düşük faiz nedeniyle Avrupa fonlarını ülkeye çekmektir. Zira Avrupa’da faiz oranları neredeyse sıfır düzeyindedir. Faiz artırımını, sadece ekonomik olarak yorumlamak doğru olmaz. Bunun yanı sıra Avrupa’nın zayıflamasına da katkı sağlayacaktır. Böylece zayıflık nedeniyle Avrupa krizlere girecek ve parçalanmasına yol açacaktır...

H.29 Cumâde’s Sâni 1438
M.28 Mart 2017